

PREKEN

St. Laurentius kirke, Drammen

Søndag 23 p.a., År C, 07.09.2025

Sir 3,19-21.30-31; Hebr 12,18-19.22-24a; Luk 14,1.7-14

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

Hvorfor er musikk så viktig? Kjære menighet, i vår religion er ikke musikk tilfeldig pynt. I kristendommen er musikken sentral, den er ikke valgfri. Vi kan ikke forestille oss vår gudstjeneste uten musikk. Hvorfor? Først og fremst fordi Gud selv direkte har forordnet det slik. Mellom lesningene forrige søndag hørte vi sunget fra salme 68: «Syng for Gud og pris hans navn.» Dette er en guddommelig befaling. Dette er slett ikke det eneste sted i Bibelen Gud gir oss denne ordre. Man kunne nevne andre henvisninger fra Det gamle testamente i fleng, f. eks. det aller siste vers i Salmenes bok, vers 6 av salme 150 – der står det: «Alt som har ånde, lovsyng Herren!». Utropstegn. Og når vi flere steder i Det gamle testamente leser om hvordan Gud ned i den minste detalj foreskriver hvordan gudstjenesten skal være, ja, da er sangen alltid der. Vi synger utfra et guddommelig påbud.

I den nye pakt har ikke Gud selv gitt oss den nøyaktige oppskrift på hvordan gudstjenesten skal feires. Noen elementer kommer selvsagt fra Jesus selv, såsom konsekrasjonsordene i messen, som Han selv formulerte den første skjærtorsdag, før de «sang lovsangen», som det står skrevet. Men i hovedsak er ritualet, seremoniellet, i vår nye pakts gudstjeneste utformet av Kirken – etter guddommelig oppdrag. Det som imidlertid står fast, er at sangen fortsatt er obligatorisk.

Hvordan synger vi så når vi feirer Den nye pakts gudstjeneste? Kirken lærer oss at én type sang har forrang, det er den gregorianske sang. Den gregorianske sang, som står i forbindelse med sangen i Tempelet, er Kirkens egen musikkstil. Den assosieres ikke med et spesielt land eller folk; den tilhører ingen – og derfor tilhører den oss alle. Gregorianikken er særegen for liturgien. Ingen setter på gregoriansk sang for å ledsage dansemoro på lokalet eller rekespising på bryggen. Gregoriansk sang kan være usigelig vakker. Men den kan også – hvis

vi skal være ærlige – til tider være litt rar. Men den er vår. Det annet vatikankonsil pålegger oss prester å sørge for at gregorianikken holdes ved like, og at menigheten kan synge de deler av messen som tilkommer dem.

Vi har altså en forpliktelse på dette felt. Og den omfavner vi med glede. Idag er det vårt store privilegium å stifte nærmere bekjentskap med en gregoriansk messe noen av dere allerede kan, men som ikke har vært sunget her i vår kirke på noen år, nemlig den messen som står på nr. 11 i vår salmebok, Lov Herren. Messe 11, som heter «orbis factor» er den messe Kirken anbefaler oss å bruke på grønne søndager. Slik har det vært siden uminnelige tider. Det betyr at hver grønne søndag St. Hallvard gikk til messe rett her borte, var det dette han sang. Og ikke bare han: alle våre forfedre i troen hertillands i 500 år. Og hvis de skulle bevege seg utenlands på en grønn søndag, var det det samme der. Nordmennene var åpenbart glad i denne messen. De lot seg inspirere av klangen: De mest våkne av dere har gjennomskuet at det Kyrie vi akkurat sang, har nesten samme melodi som den norske folketonen til «Eg heiter Håvard Hedde». Ikke bare denne folketonen – alle våre kjære norske folketoner – er inspirert av gregorianikken; de benytter det samme tonesprog, et annet system enn vårt moderne skille mellom dur og moll.

I gudstjenesten har altså sangen, den menneskelige stemme, den viktigste plass. Hvorfor? Fordi dette instrumentet er skapt av Gud selv. Menneskekroppen er instrumentet. Idealet er altså at Guds eget instrument skal få klinge klart og rent i kirkens hellige rom. Nå er imidlertid vår kirke her i Drammen – i likhet med nesten alle andre moderne kirker – bygget på en måte som gjør at akustikken ikke er helt tilpasset dette ideal. Vi er derfor dessverre til en viss grad nødt til å bruke mikrofoner og høyttalere. Jeg sier dessverre, for elektronikken legger et kunstig filter oppå Guds instrument. Vel, vi får bare leve med det, og vi arbeider nå med å få på plass et forbedret høyttalersystem som skal høyne sannsynligheten for at den som lytter oppmerksomt skal få med seg de ordene som ytres her i kirken. Perfekt vil det ikke bli. Menneskeskapte ting er sjelden det.

I tillegg til den menneskelige stemme, finnes det også et annet instrument som Kirken løfter frem som privilegert, nemlig orgelet. Dette påpekes i en rekke dokumenter fra Kirkens læreemбеде. Grunnen er at orgelet er konstruert efter de guddommelige prinsipper vi kjenner fra menneskekroppen. Luft presses gjennom et rør og resulterer i vellyd. Orgelet ligner på dette vis stemmen, og egner seg derfor fortrinnsvis til å ledsage sang. I tillegg er orgelet det mest subtile

og samtidig det mest storslagne, det sarte og samtidig det kraftigste instrument vi mennesker har utviklet. Orgelet er et helt orkester – og mere til. Det er derfor med stor sorg vi må konstatere at vårt nuværende orgel har gjort sin misjon. Det synger på siste vers, er kommet til siste tone av siste vers. Dette er bedrøvelig, men ikke så galt at det ikke er godt for noe: situasjonen gir oss en anledning til å anskaffe oss et enda verdigere instrument. Vi drar derfor igang en innsamlingsaksjon et nytt orgel. Orgler er ikke billige. Det er ikke så mye av verdi som er billig. Det nye orgelet som akkurat nu bygges i St. Olav Domkirke i Oslo, koster drøye ti millioner. Det er prisen på et helt nytt orgel. Vår ambisjon er litt mere beskjeden. Vi skal forsøke å slå mynt på Europas avkristning. I mange land stenger de nå kirker, og det finnes derfor et marked for brukte orgler. Her må man selvsagt fare varsomt frem for ikke å kjøpe katta i sekken, men domorganisten i St. Olav – som er ekspert på feltet – undersøker på våre vegne hva som finnes. Målet for vår innsamlingsaksjon er 3 millioner kroner. Det tror jeg vi skal få til.

3 millioner kroner er mye penger. På den annen side bruker vi hertillands adskillig mer på langt mindre gode formål. Når vi bruker penger på et orgel, er det ikke bare fordi vi liker å lytte til orgellyd; vi bruker ikke pengene på oss selv. Vi bruker dem på Gud. Gud – ikke vi mennesker, kjære menighet – står i centrum i gudstjenesten. Vår jordiske gudstjeneste skal speile den himmelske gudstjeneste. Hvordan er den? Slå opp i Bibelens siste bok, Johannes' Åpenbaring, og les. Det vi ihvertfall kan fastslå, er at konseptet «sparekunst» er den himmelske gudstjeneste fremmed. Vi er forpliktet til gjøre vår jordiske gudstjeneste så vakker som mulig. Når vi gjør det, er vi instrumenter i Guds hånd. Gjennom skjønnheten blir Gud synlig i verden. Gud er nemlig den fullkomne skjønnhet. Så la oss synge og feire gudstjeneste oss til gagn, ja, men først og fremst Gud til ære. Amen.

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.